RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Andra Kammaren. N:o 43.

Tisdagen den 1 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Gemensamma omröstningar.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i statsutskottets memorial n:is 59, 61, 62 och 63 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställdes nu dessa omröstningar enligt nedanintagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 59).

Den, som vill, att Riksdagen till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter på extra stat för år 1895 anvisar ett belopp af 3,250 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning, så vidt densamma afser anvisande af extra anslag till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter, icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 65 Ja och 146 Nej.

Gemensamma omröstningar.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 103 Ja och 30 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 65 Ja och 146 Nej, sammanräkningen visar ..... 168 Ja och 176 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 61, punkt 2.)

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning på det sätt bifalles, att såsom bidrag till uppförande af en ny byggnad för allmänna läroverket i Umeå på extra stat för år 1895 beviljas ett anslag af 60,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning blifvit af Riksdagen afslagen.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 55 Ja och 166 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 95 Ja och 44 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 55 Ja och 166 Nej, sammanräkningen visar ..... 150 Ja och 210 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Gemensamma omröstningar.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 61, punkt 3.)

Den, som vill, att Riksdagen till ersättande af medel, som öfverintendentsembetet fått förskjuta för inmurning af värme- och ventilationsapparat i musikaliska akademiens byggnad, på extra stat för år 1895 anvisar ett deremot svarande, till fullt krontal jemnadt belopp af 12,361 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 40 Ja och 178 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 86 Ja och 50 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 40 Ja och 178 Nej,

sammanräkningen visar ..... 126 Ja och 228 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 61, punkt 4.)

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till ersättande af en brist i anledning af Sveriges deltagande i en

Gemensamma omröstningar. utställning i Madrid på extra stat för år 1895 anvisar ett belopp af högst 4,198 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 57 Ja och 160 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 83 Ja och 53 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 57 Ja och 160 Nej, sammanräkningen visar ..... 140 Ja och 213 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 62, punkt 1.)

Den, som vill, att, i enlighet med utskottets hemställan, Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att landtbruksingeniören i Kopparbergs län Pehr Edvard Wallin må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten honom beviljas, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,600 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att landtbruksingeniören i Kopparbergs län Pehr Edvard

Wallin må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten honom beviljas, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 800 kronor. *Gemensamma omröstningar.*

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 40 Ja och 180 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 112 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 40 Ja och 180 Nej,
sammanräkningen visar ..... 152 Ja och 208 Nej;
Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionsns innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 62, punkt. 2.)

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att Riksdagen medgifver, det generaldirektören och chefen för jernvägsstyrelsen grefve Rudolf Cronstedt må, då han efter företeende af behörigt intyg om försvagadt helsotillstånd från bemälda embete undfår afsked, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 6,200 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked blifver honom beviljadt; dock att, derest grefve Cronstedt kommer att vid embetet qvarstå så länge, att han varder berättigad till pension från statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, den honom å allmänna indragningsstaten beviljade pensionen skall minskas med motsvarande belopp, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att

Gemensamma omröstningar. voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 40 Ja och 177 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 109 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 40 Ja och 177 Nej,

sammanräkningen visar ..... 149 Ja och 208 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 62, punkt. 3.)

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att notarien hos domkapitlet i Upsala Erik Rudolf Henschen förklaras berättigad att från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från konsistorienotariebefattningen blifver honom beviljadt, under sin återstående lifstid uppbära årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 3,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 38 Ja och 176 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som,

enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 96 Ja och 41 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 38 Ja och 176 Nej, sammanräkningen visar ..... 134 Ja och 217 Nej; *Gemensamma omröstningar.*

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 62, punkt. 4.)

Den, som vill, att, i enlighet med utskottets hemställan, Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att skogsingeniören Axel Bernhard Ångman må från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sin befattning erhåller entledigande, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 1,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att skogsingeniören Axel Bernhard Ångman må från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sin befattning erhåller entledigande, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 800 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 35 Ja och 177 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 110 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 35 Ja och 177 Nej, sammanräkningen visar ..... 145 Ja och 205 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Gemensamma omröstningar.

9:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 63, punkt. 1.)

B.

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning på det sätt bifalles, att en hvar af nedannämnde vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjenstemän må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas från anställning vid statens jernvägar, åtnjuta från allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid årlig pension till följande belopp, nemligen:

a) öfveringeniören, f. d. öfversten vid flottans mekaniska corps Axel Theodor Roos ..... 4,800 kronor;

b) öfveringeniörsassistenten, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen Fredrik Hjalmar Bergman ..... 2,400 »

c) afdelningsingeniören, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen Anders Fredrik Thim Frænkel 2,400 »

d) afdelningsingeniören Carl Gustaf Forselius ..... 2,400 »

e) afdelningsingeniören Axel Henry Grundström ... 1,920 »

f) öfveringeniörsassistenten, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen Gustaf Adolf Ingelman ..... 2,240 »

g) afdelningsingeniören, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen Oscar Theobald Wilhelm Stanzén 1,920 »

h) afdelningsingeniören Lorentz Gustaf Filip Rundstedt ..... 1,600 »

i) afdelningsingeniören Gustaf Ahlgren ..... 1,440 »

k) materialförvaltaren Lars Axel Viktor Berg ... 1,280 »

l) bokhållaren Johan Andersson ..... 800 »

m) bokhållaren Axel Justinus Olsson ..... 800 »

n) arkitekten hos jernvägsstyrelsen, majoren Adolf Wilhelm Edelswärd ..... 2,000 »

dock att, derest någon af de under mom. a)—n) angifna personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, att en hvar af nedannämnde vid statens

jernvägsbyggnader anstälde tjenstemän må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas från anställning vid statens jernvägar, åtnjuta från allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid årlig pension till följande belopp, nemligen: *Gemensamma omröstningar.*

a) öfveringeniören, f. d. öfversten vid flottans mekaniska corps Axel Theodor Roos ..... 3,000 kronor;

b) öfveringeniörsassistenten, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen Fredrik Hjalmar Bergman ..... 1,500 »

c) afdelningsingeniören, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen Anders Fredrik Thim Frænkel ... 1,500 »

d) afdelningsingeniören Carl Gustaf Forselius ..... 1,500 »

e) afdelningsingeniören Axel Henry Grundström... 1,200 »

f) öfveringeniörsassistenten, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen Gustaf Adolf Ingelman ..... 1,400 »

g) afdelningsingeniören, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen Oscar Theobald Wilhelm Stanzén 1,200 »

h) afdelningsingeniören Lorentz Gustaf Filip Rundstedt ..... 1,000 »

i) afdelningsingeniören Gustaf Ahlgren ..... 900 »

k) materialförvaltaren Lars Axel Viktor Berg ..... 800 »

l) bokhållaren Johan Andersson ..... 700 »

m) bokhållaren Axel Justinus Olsson ..... 700 »

dock att, derest någon af de under mom. a)—m) angifna personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå;

hvarjemte Riksdagen afslagit förslaget om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten åt majoren Edelswärd.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 36 Ja och 182 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 104 Ja och 32 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 36 Ja och 182 Nej,

sammanräkningen visar ..... 140 Ja och 214 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Gemensamma omröstningar.

10:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 63, punkt. 2.)

B.

Den, som vill, att Riksdagen, med afslag å herr G. Rydings omförmälda motion, på det sätt bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, att en hvar af nedannämnda underbefäl och arbetare vid statens jernvägsbyggnader må från och med månaden näst efter den, hvarunder han af jernvägsstyrelsen entledigas från anställning vid statens jernvägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till följande belopp, nemligen

a) till belopp af 480 kronor: schaktmästarne N. Persson, Ola Larsson samt Johannes Jonsson;

b) till belopp 320 kronor: materialvakten A. Danielsson;

c) till belopp af 200 kronor: smederna Ola Håkansson och Lars A. Johansson, timmermännen Nils Nilsson och Sven Andersson, stenarbetarne A. Dahlström, Aug. Andersson, Aug. Allén, J. Johansson och J. G. Larsson, samt jordarbetarne Joh. Magnus Lind, Johannes Pettersson, Carl Johan Andersson Lind, And. Joh. Pettersson, Johannes Andersson, Harald Wilhelm Karlsson, Anders Jonsson, Carl Joh. Carlsson, Johannes Johansson Klorin, And. Petter Andreasson, Johannes Pettersson, Sven Pehrsson, Lars Jönsson, Sven Johan Jonasson, Johannes Arvidsson, J. Bengtsson, G. Johansson, A. P. Kjäll, C. J. Lundvall, Carl Jonsson samt J. Andersson;

d) till belopp af 160 kronor: smederna Carl Otto Carlsson Holmgren och Alfred Johansson, timmermännen N. G. Sjögren och Jonas Månsson, stenarbetarne Johannes Gustafsson, Axel Andersson Boqvist, Johan Anders Andersson, Gustaf Jansson Nyström, Johannes Eriksson, Josef Pettersson, J. Carlsson och Carl Andersson, samt jordarbetarne Joh. Aug. Andersson, Carl Carlsson, Joh. Fr. Svensson, Johan Rydberg, Anders Palmgren, G. Lindqvist, C. Finck, Anders Olsson, Anders Larsson, N. P. Thorsson, A. P. Johansson, Carl Petter Söderqvist, O. Alsterlén, Lars Erik Klang, Nils Aug. Olsson, P. Johansson samt M. Pehrsson;

dock att, derest någon af de under mom. a)—d) angifna personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna

uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå, röstar *Gemensamma omröstningar.*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, med afslag å herr G. Rydings omförmälda motion, på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, att en hvar af nedannämnda underbefäl och arbetare vid statens jernvägsbyggnader må från och med månaden näst efter den, hvarunder han af jernvägsstyrelsen entledigas från anställning vid statens jernvägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till följande belopp, nemligen:

a) till belopp af 300 kronor: schacktmästarne N. Persson, Ola Larsson samt Johannes Jonsson;

b) till belopp af 200 kronor: materialvakten A. Danielsson;

c) till belopp af 125 kronor: smederna Ola Håkansson och Lars A. Johansson, timmermännen Nils Nilsson och Sven Andersson, stenarbetarne A. Dahlström, Aug. Andersson, Aug. Allén, J. Johansson och J. G. Larsson, samt jordarbetarne Joh. Magnus Lind, Johannes Pettersson, Carl Johan Andersson Lind, And. Joh. Pettersson, Johannes Andersson, Harald Wilhelm Karlsson, Anders Jonsson, Carl Joh. Carlsson, Johannes Johansson Klorin, And. Petter Andreasson, Johannes Pettersson, Sven Pehrsson, Lars Jönsson, Sven Johan Jonasson, Johannes Arvidsson, J. Bengtsson, G. Johansson, A. P. Kjäll, C. J. Lundvall, Carl Jonsson samt J. Andersson;

d) till belopp af 100 kronor: smederna Carl Otto Carlsson Holmgren och Alfred Johansson, timmermännen N. G. Sjögren och Jonas Månsson, stenarbetarne Johannes Gustafsson, Axel Andersson Boqvist, Johan Anders Andersson, Gustaf Jansson Nyström, Johannes Eriksson, Josef Pettersson, J. Carlsson och Carl Andersson, samt jordarbetarne Johan Aug. Andersson, Carl Carlsson, Joh. Fr. Svensson, Johan Rydberg, Anders Palmgren, G. Lindqvist, C. Finck, Anders Olsson, Anders Larsson, N. P. Thorsson, A. P. Johansson, Carl Petter Söderqvist, O. Alsterlén, Lars Erik Klang, Nils Aug. Olsson, P. Johansson samt M. Pehrsson;

dock att, derest någon af de under mom. a)—d) angifna personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att

veteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 79 Ja och 135 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 109 Ja och 25 Nej,
hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller..... 79 Ja och 135 Nej,
sammanräkningen visar..... 188 Ja och 160 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

§ 2.

Föredrogs bevillningsutskottets memorial n:o 25, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 17 angående stämpelafgiften.

Punkten 1.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i nästförestående § omförmälda beslut.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången lagutskottets utlåtanden n:is 60, 61, 62, 63 och 64.

§ 5.

Herr talmannen tillkännagaf, att gemensam omröstning öfver den här ofvan i § 2 omförmälda voteringsproposition komme att anställas vid början af morgondagens plenum.

§ 6.

Efter föredragning af statsutskottets utlåtande n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anskaffande af undervis-

ningsmateriel till skolorna för sinnesslöa barn, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemstält.

§ 7.

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar.

Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förändring af vilkoren för erhållande af understöd utaf allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar.

I en till Riksdagen den 26 sistlidne januari aflåten proposition (n:o 36) hade Kongl. Maj:t, med hänvisning till ett propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att skoldistrikt, som genom intyg af vederbörande folkskoleinspektör visade sig hafva på ändamålsenligt sätt i folkskola eller särskild slöjdskola anordnat undervisning i slöjd för gossar, utan att undervisningen i folkskolans läsämnen derigenom eftersattes, måtte af statsmedel för hvarje skola, hvari antalet slöjdande gossar uppginge till minst 10, erhålla ett årligt understöd af 75 kronor, derest undervisningen uti ifrågavarande ämne påginge minst fyra timmar i veckan under hela den för folkskolan bestämda årliga lästiden, samt att skoldistrikt, om i en dylik skola antalet af dem, som deltoge i slöjdundervisningen, vore så stort, att de för denna undervisning vore delade i två eller flere afdelningar, måtte på här ofvan angifna vilkor för hvarje sådan afdelning, hvari antalet uppginge till minst 15, erhålla likaledes ett årligt understöd af 75 kronor.

Med anledning häraf hemstälde utskottet:

att Riksdagen måtte medgifva, att skoldistrikt, som genom intyg af vederbörande folkskoleinspektör visade sig hafva på ändamålsenligt sätt i folkskola eller särskild slöjdskola anordnat undervisning i slöjd för gossar, utan att undervisningen i folkskolans läsämnen derigenom eftersattes, måtte af statsmedel för hvarje skola, hvari antalet slöjdande gossar uppginge till minst 10, erhålla ett årligt understöd af 75 kronor, derest undervisningen uti ifrågavarande ämne påginge minst fyra timmar i veckan under hela den för folkskolan bestämda årliga lästiden, samt att skoldistrikt, om i en dylik skola antalet af dem, som deltoge i slöjdundervisningen, vore så stort, att de för denna undervisning vore delade i två eller flera afdelningar, måtte på här ofvan angifna vilkor för hvarje sådan afdelning, hvari antalet uppginge till minst 15, erhålla likaledes ett årligt understöd af 75 kronor; skolande förenämnda understöd utgå från förslagsanslaget till bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna.

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

Efter uppläsandet häraf anförde:

Herr Persson i Stallerhult: Den kongl. proposition, som ligger till grund för detta utskottsutlåtande, är framkallad deraf, att nuvarande bestämmelser rörande villkoren för erhållande af statsbidrag till slöjdundervisning vid folkskola på olika sätt tolkats.

Några hafva tolkat dem så, att statsbidrag erhölles huru ringa elevernas i slöjdskolan antal än var, under det att andra tillämpat dem så, att de fördelat eleverna i olika grupper och på sådant sätt för hvarje sådan grupp erhållit ett statsbidrag af 75 kronor. Slutligen hafva några tolkat nuvarande bestämmelser så, att, om endast undervisningen fortginge så och så många timmar eller fyra timmar i veckan under hela läsåret, äfven om icke undervisningen meddelades inom läsetiden, så kunde statsbidrag erhållas.

Såsom bestämmelserna i det föreliggande förslaget äro formulerade, så kan icke någon olika tolkning ifrågakomma, och derom är ju intet annat än godt att säga, ty hvarje bestämmelse bör ju vara sådan, att den endast kan på ett sätt tolkas. Men huruvida de föreslagna bestämmelserna komma att verka till slöjdundervisningens befrämjande samt till förmån för statsutgifternas nedsättning, det torde vara tvifvel underkastadt.

Här är nu bestämdt, att ingen skola erhåller understöd, derest icke antalet slöjdande gossar uppgår till minst tio, och detta finner jag för min del alldeles i sin ordning, ty, derest icke antalet uppgår till tio, tror jag näppeligen, att det är skäl att tillerkänna något understöd. Men här är dessutom bestämdt, att indelning i grupper hädanefter får ega rum inom ett skoldistrikt, och att en afdelning, hvari antalet uppgår till minst femton, erhåller statsbidrag.

Jag har tänkt mig, att detta tal, femton, icke är det rätta, ty genom detsamma kunna ganska stora statsutgifter förorsakas. Ty om man tänker sig en stor stad, der antalet elever är ganska stort, så är det naturligt, att en fördelning i grupper derstädes kommer att ega rum; der kommer sedan att anställas en särskild slöjdlärare, som kommer att undervisa erforderligt antal timmar i veckan i de olika afdelningarna och derigenom erhålla ett rätt betydligt statsunderstöd, så att deremot kommunerna sjelfva icke behöfva gifva ett enda öre för undervisningen.

I samma proposition finnes äfven angifvet, att en lärare på tillfredsställande sätt bör kunna undervisa 25 elever. Jag hade tänkt mig, att man då kunde välja denna siffra 25 och taga från och med 10 till och med 25 för den första afdelningen och från och med 25 till och med 50 för den andra afdelningen o. s. v. Derigenom borde en betydlig minskning i utgift uppkomma, och det borde också ställa sig betydligt bättre för slöjdundervisningen. Ty i en mängd skolor uppgår antalet till mellan 25 och 30; och innan det blir 30, får ingen delning ega rum, hvarigenom inträffar, att i många skolor en lärare

måste undervisa utöfver 25 elever eller öfver det antal, som kan på ett tillfredsställande sätt undervisas af en lärare. Jag hade nu trott, att denna af mig antydda delningsgrund vore den rätta.

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

Vidare innehåller förslaget den nya bestämmelsen, att slöjdundervisningen ovilkorligen måste försiggå under hvar och en af årets 34 läsveckor. Men det är bestämdt en olägenhet, för landsorten i synnerhet. Ty der är det väl icke möjligt, att en slöjdundervisare, så vidt han icke är folkskolelärare, kan åtaga sig att undervisa 34 veckor för en låg aflöning, utan man måste då betydligt höja aflöningen. Det är väl icke på så synnerligt många ställen, som det finnes möjlighet att få andra undervisare än folkskolelärare att stanna qvar i 34 veckor, den bästa tiden på året för att undervisa 4 timmar i veckan, och då måste man lägga ned slöjdundervisningen, om icke folkskoleläraren sjelf kan undervisa i slöjd. Jag tror, att slöjdundervisningen på landet blir väl så god, om man kan få en skicklig slöjdundervisare att undervisa, som om den blir lemnad åt en lärare, som sjelf mottagit en ganska kort undervisning i slöjd. Men med detta förslag är det nästan omöjliggjordt.

Det finnes också en annan orsak till att man på landet har ganska svårt att undervisa hvarje vecka, eller samma dagar som läsningen pågår, och det är, att det finnes ingen annan lokal än den vanliga läslokalen. Att då ur den utrymma all den vanliga läsematerielen, bänkarne o. s. v. och inflytta undervisningsmateriel för slöjdundervisning, har sig icke så lätt. Jag tror, att de gamla bestämmelserna äro bättre än de nya, åtminstone för landsbygden, så att jag tror, att det vore helsosammare att afslå än att antaga förslaget. Men då jag antager, att jag står ensam om detta, vill jag icke framställa något yrkande, men jag har i alla fall velat uttala dessa mina betänkligheter emot förslaget.

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mine herrar! Det betänkande, som statsutskottet afgifvit, innehåller en bestämmelse, som, om den blir antagen och fastställd, kommer att utöfva ett högst menligt inflytande på slöjdundervisningen i vårt land.

Det är nemligen det, som står i midten af sjelfva klämmen, »derest undervisningen uti ifrågavarande ämne pågår minst fyra timmar i veckan under hela den för folkskolan bestämda årliga lästiden», som jag finner högst betänkligt.

I de församlingar, som hafva fasta folksolor och slöjdundervisning i förening med dessa, der tror jag icke, att detta vilkor behöfver åstadkomma så särdeles mycket bryderi, ty der pågår undervisningen på samma ställe under åtta månader af året. Men helt annorlunda blir förhållandet i de många församlingar i vårt land, som icke hafva fasta folkskolor, utan endast ambulatoriska, der hvarje lärare har att undervisa på minst två kanske långt ifrån hvarandra aflägsna ställen.

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

Skall nu detta vilkor fastställas, att slöjdundervisningen skall meddelas minst fyra timmar i veckan under åtta månader, då blir det omöjligt för de ambulatoriska skolorna att meddela någon slöjdundervisning med mindre än att på hvarje ställe, der skolan ambulerar, det anordnas lokaler för slöjdundervisning, och med kännedom om, att det i allmänhet är ganska svårt att få tillräckliga skollokaler icke endast för slöjdundervisningen utan för all undervisning, så tror jag, att detta vilkor skulle göra, att slöjdundervisningen blefve omöjliggjord på ganska många ställen. Ty man kan ej förutsätta, att församlingen är villig att på hvarje station för en ambulatorisk skola bygga en slöjdskolelokal.

Jag kan icke heller inse, att det skall vara nödvändigt att fastställa detta vilkor, och jag kan icke förstå, att det icke kan vara lika bra såsom hittills på många ställen brukats, särskildt vid ambulatoriska skolor, eller att om blott undervisningen meddelades fyra gånger så många timmar, som skolan pågick i veckor räknadt, ändamålet dermed vore vunnet. På grund häraf skall jag be att få framställa det yrkande, att denna punkt måtte ändras så, att i stället för orden »fyra timmar i veckan under hela den för folkskolan bestämda årliga lästiden» måtte sättas »fyra gånger så många timmar som den årliga lästiden utgör veckor».

Om vi betänka, hvilka församlingar det är, som skulle komma att drabbas af ofvannämnda hårda vilkor, så skola vi finna, att det just är de fattigare församlingarna i landet, och det torde i allmänhet vara just dessa, som mest äro i behof af slöjdundervisning för sin skolungdom. Jag tycker, att äfven detta är ett skäl, som starkt talar för bifall till mitt yrkande. Hvad jag för öfrigt velat säga, det är, åtminstone delvis, redan sagdt af den föregående talaren, hvarför jag icke längre skall upptaga kammarens tid.

Häruti instämde herrar *Petri*, *Svensson* i Rydaholm, *Haxén* och *Zetterstrand*.

Herr Hammarlund: Herr talman! Jag skall be att äfvenledes få framställa några anmärkningar mot föreliggande förslag.

Då i fjol fråga förelåg om höjdt statsbidrag till gossarnes slöjdundervisning, tillät jag mig att framhålla olämpligheten af de nuvarande bestämmelserna och behofvet af ett förtydligande. Det hade nemligen inträffat, att på grund af de nuvarande otydliga bestämmelserna en stad, der 6 slöjd-*afdelningar* undervisats af 6 lärare, icke erhållit mer än sammanlagdt *ett* statsbidrag, under det att i en annan stad med 12 slöjd-*grupper*, undervisade af 7 lärare, *12* statsbidrag hade erhållits.

Jag är således med regeringen ense om, att en förändring i de nuvarande bestämmelserna bör åstadkommas. Men det är af vigt, att, då man gör en sådan ändring, man icke kommer ur askan i elden,

icke vidtager sådana åtgärder, som, strax efter det de börjat tillämpas, visa sig komma att alstra missnöje såväl hos församlingarna som hos lärarepersonalen, och det fruktar jag blefve följden af föreliggande förslags antagande.

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

Det är egentligen tre nyheter, som här ifrågasättas, och jag skall i allra största korthet yttra mig om dessa nyheter. Den första är den, att, för att statsbidraget skall utgå, fordras ett minimiantal af 10 slöjdande gossar. Förut fans intet sådant minimital bestämdt. Huru vida det är tillräckligt, att dessa 10 äro inskrifna och t. ex. deltaga den första veckan eller om de måhända skola bevista hvarenda lektion, finnes icke här angifvet, så att bestämmelsen enligt min uppfattning är otydlig och kan vålla osäkerhet vid tillämpningen.

Till försvar för förslaget i fråga anför herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, att »det torde kunna med skäl ifrågasättas, huruvida, om i en skola ett så litet antal (som mindre än 10) vill begagna sig af slöjdundervisningen, nyttan af denna motsvarar de kostnader, som derpå nedläggas, och om staten bör understödja den, då i ett skoldistrikt ett så ringa intresse finnes för densamma, att endast så få vilja göra sig den till godo.» Nej förlåt, det behöfver icke alls visa något »ringa intresse», att de slöjdande gossarnes antal icke uppgår till 10. I smärre skoldistrikt, der hela antalet gossar och flickor icke uppgår till mer än t. ex. 40, der är det sällan som antalet gossar i folkskolans två högre klasser — och det är ju dessa som i allmänhet deltaga i slöjdundervisningen — uppgår till högre antal än omkring 10. Det kan i dylika skoldistrikt lätt hända, att ett år antalet nedgår till lägre siffra än 10. Då skall en sådan församling, som kanske med stora kostnader skaffat sig slöjdlokal, slöjdmateriel o. s. v., genast gå i mistning af statsbidraget. Detta synes ej vara rättvist. Jag har t. ex. här i min hand en uppgift från en församling på Gotland — och denna församling är långt ifrån en af de minsta på Gotland. Der har hela antalet barn i folkskoleafdelningen under de senare 7 åren varierat mellan 25 och 41. *Samtliga* gossarne i folkskoleafdelningen hafva deltagit i slöjdundervisningen, och utgjorde gossarnes antal under 5 af dessa år resp. 17, 13, 20, 17 och 15. Under dessa år skulle ifrågavarande församling haft rätt att uppbära statsbidrag. Men under 1892 sjönk antalet gossar till 9; då skulle denna församling alltså förlorat statsbidraget, utan att man derför kan säga, att intresset för slöjdundervisningen det ringaste minskats.

Nu skulle man ju möjligen kunna genom ett tillägg till den kongl. propositionen åstadkomma en ändring i detta missförhållande, och jag hade också tänkt att i en motion framlägga förslag om ett dylikt tillägg af ungefär följande lydelse: »dock att, derest i ett skoldistrikt hela antalet gossar i folkskolan deltager i slöjdundervisningen, men detta antal icke uppgår till tio, fullt statsbidrag det oaktadt må utgå.» Jag underlät emellertid att väcka en sådan motion. Ty då jag för sådant ändamål satte mig ned att närmare studera den kongl. propo-

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

sitionen, så fann jag, att äfven åtskilliga andra brister vidlådde densamma. Jag öfvergår nu till dessa.

Den andra nyheten i föreliggande förslag är den, att, såsom vilkor för att statsbidrag skall erhållas, fordras att undervisningen skall pågå minst fyra timmar i veckan *under hela den för folkskolan bestämda årliga lästiden.* Äfven denna bestämmelse är något tvetydig. »Den för folkskolan bestämda årliga lästiden»? Jag antager att dermed menas den i folkskolestadgan bestämda minimitiden af 8 läsemånader. Måhända dock härmed afses den årliga lästid, som för hvarje skoldistrikt är genom reglementet bestämd för den folkskola, hvilkens lästid stundom uppgår till 9 à 10 månader. Eller menas härmed kanske den för skoldistriktet bestämda undervisningstiden i den egentliga folkskolan, så att, der småskolans barn undervisas på särskild tid, under denna tid slöjdundervisningen ej behöfver pågå.

Olägenheterna af den nyss anförda bestämmelsen hafva af den föregående talaren delvis framhållits särskildt hvad angår flyttande skolor. Men det är icke blott der, som denna bestämmelse skall komma att visa sig oläglig, utan äfven på åtskiliga andra ställen, t. ex. der en lärare undervisar både folkskolans och småskolans barn, men på skilda tider af året, så att han t. ex. i 6 månader undervisar folkskolans barn och de öfriga 2 månaderna endast småskolans barn. Under den tid, småskolebarnens undervisning eger rum, kan icke gerna slöjdundervisningen pågå. De större barnen äro då måhända upptagna af arbete. Här skulle man alltså icke få något statsbidrag för slöjdundervisningen.

Ett annat förhållande beder jag att få påpeka.

Oftast är det så, att slöjdundervisningen eger rum efter det den dagliga undervisningen i skolämnena slutat. I de fall, der den dagliga undervisningen icke slutat förrän klockan 4 e. m., har man rätt att under den mörkare årstiden inställa slöjdundervisningen, på det att barnen icke skola behöfva gå hem i mörkret. Denna frihet för församlingarna att ordna slöjdundervisningen med hänsyn till lokala förhållanden skulle nu beröfvas dem. För den händelse de blott en enda vecka försumma att låta undervisningen i slöjd fortgå under dessa 4 timmar, skulle de gå förlustiga statsbidraget. Äfven detta synes mig icke vara fullt rättvist. Man borde, synes det mig, kunnat hitta på en anordning, hvarigenom dessa olägenheter förebyggts, utan att derför gå så långt som den föregående talaren. Det måste alltid tillses, att slöjdundervisningen icke förlägges på en sammanhängande tid, utan kommer att omvexla med läsningen.

Så kommer nu den tredje och kanske vigtigaste nyheten. Finnes i en folkskola ett större antal gossar, som deltaga i slöjdundervisningen, kunna de icke undervisas samtidigt af en lärare, utan måste indelas i olika grupper eller afdelningar. Nu har här föreslagits, att för hvarje sådan afdelning, hvari antalet uppgår till minst 15, skulle erhållas ett årligt understöd af 75 kronor. Att icke två statsbidrag

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

skulle erhållas, förrän de slöjdande gossarnes antal uppgår till 30, motiveras dermed, att »erfarenheten gifvit vid handen, att en lärare kan tillfredsställande undervisa omkring 25 gossar tillsammans.» Utan att närmare ingå på denna detaljfråga beder jag blott att få nämna, att slöjdundervisningens främste målsman i vårt land har en annan åsigt. Han anser nemligen, att det icke är möjligt för en slöjdlärare att på ett tillfredsställande sätt undervisa så många gossar som 25 på en gång.

Det har, som sagdt, här blifvit föreslaget ett årligt understöd af 75 kronor för hvarje afdelning, bestående af minst 15 slöjdande gossar. Men något maximibelopp, som skulle utgå för hvarje lärare, har icke blifvit bestämdt. Just derför, att man icke har bestämt något dylikt maximum, så skall, fruktar jag, bestämmelsen leda derhän, att de större skoldistrikten söka få så många slöjdafdelningar som möjligt, oafsedt antalet lärare, som undervisa. Om det t. ex. i en stad finnes 135 slöjdande gossar, så kan af dem bildas 9 slöjdafdelningar, hvardera afdelningen om 15 elever. Dessa 9 afdelningar skola undervisas hvardera fyra timmar i veckan, alltså sammanlagdt 36 timmar, d. v. s. en tid, motsvarande maximitiden för en folkskolelärare. Om nu här denna undervisning, som hittills varit skött af folkskolelärare, skulle öfverlemnas åt en speciel slöjdlärare, en handtverkare, så skulle man der för denne kunna komma att erhålla ett statsbidrag af 675 kronor. Jag hemställer, om detta kan vara rimligt, då, som vi veta, statsbidraget för folkskolelärare endast utgår med högst 466 kr. 67 öre.

Mine herrar! Det som har varit utmärkande för den svenska slöjden och som gjort att densamma vunnit, om jag så får säga, verldsrykte, det har just varit, att den handhafts af pedagogiskt bildade lärare. Det har nemligen i allmänhet varit folkskolelärare, som vid sidan af sin egentliga undervisning derjemte skött undervisningen i slöjd. Det har helt naturligt så gestaltat sig, på grund af hittills gällande bestämmelse, att statsbidraget icke utgår med mer än 75 kr. för hvarje skola. Nu skulle man utdela 75 kr. såsom årligt understöd för hvarje afdelning af slöjdande gossar, oafsedt huru många slöjdafdelningar, som hopas på en lärare, och oafsedt huru lärarne äro meriterade. Detta fruktar jag skall, enär det för åtskilliga kommuner blir ekonomiskt fördelaktigt, hafva till följd, att slöjdundervisningen på många ställen kommer att öfvergå från pedagogiskt bildade lärare till handtverkare — något som jag tror icke skulle lända denna undervisning till fromma.

Det är en fullkomligt ny princip, som man här föreslagit att tillämpa, nemligen att statsbidragen skola stå i förhållande till lärjungeantalet, under det att på alla andra områden på folkskolans verksamhetsfält det är ordnadt så, att det utgår ett visst statsbidrag i förhållande till lärareantalet. Sålunda är det bestämdt, att för folkskolelärare utgör statsbidraget $^2/_3$ af lärarelönen, dock högst 466 kr. 67 öre. För fortsättningsskolorna är det bestämdt, att för hvarje lärare,

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

som undervisar 6 veckor eller 180 timmar, skall utgå ett statsbidrag med 75 kronor, för lärare, som undervisar 4 veckor, 50 kronor, och för 2 veckors undervisning 25 kronor.

Det synes mig, som om det vore lämpligare att här införa liknande bestämmelser och således icke utgå från antalet slöjdgrupper, utan låta lärareantalet blifva den normerande utgångspunkten för bestämmande af statens bidrag.

Man kunde sålunda bestämma, att för hvarje lärare, som undervisade en slöjdafdelning under ett visst antal timmar, skulle utgå ett visst statsbidrag, t. ex. 75 kronor; om han undervisade två dylika afdelningar och således undervisat dubbla antalet timmar, så skulle statsbidraget utgå med 150 kr. Men detta belopp borde också efter mitt förmenande vara det maximum, som finge till en och samme lärare utgå. Då skulle man icke riskera, att slöjdundervisningen komme att öfvergå ifrån pedagogiskt bildade lärare till handtverkare, och man skulle då ock vinna, att statens bidrag för slöjdundervisningen hölles inom rimliga gränser, så att något blefve öfver för flickornas slöjd.

I den kongl. propositionen framhålles vigten af att så ordna förhållandena, »att statsbidraget till främjande af undervisning i slöjd må medföra ett så omfattande gagn som möjligt och statsverket ej onödigtvis betungas med utgifter derför». Detta är alldeles rigtigt. Men jag hemställer, om icke detta mål enklast skulle vinnas på enahanda sätt, som på alla öfriga folkskolans områden, nemligen genom att församlingarna med något, huru ringa belopp som helst, bidraga i förhållande till statsanslaget. Sålunda är det föreskrifvet, att för folkskolelärare skall församlingen bidraga med minst 1/3, för småskolelärare också med minst 1/3 och vid fortsättningsskolor med lika mycket som staten. Nyligen fastställde ju Riksdagen samma princip i fråga om sjukhjelp för folkskolelärare, så att, der statsbidraget utgår med 400 kr., skoldistriktet skall bidraga med 50 kronor. Men här, i fråga om undervisning i slöjd, har man försummat att vidtaga sådana bestämmelser. Här är icke någon fordran uppställd, att skoldistrikten skola lemna ett enda öre, såsom vilkor för att statsbidrag skall utbetalas.

Jag tror, att man genom införandet af bestämmelsen, att skoldistrikten skola lemna litet bidrag, skulle kunna förebygga alla missbruk, och då ej heller behöfva alla dessa detaljerade bestämmelser, som här äro ifrågasatta.

Ett utmärkande drag för vår svenska folkskolelagstiftning är ju det, att församlingarna hafva en så stor sjelfständighet som möjligt i afseende å ordnandet af sitt folkskoleväsen. De kunna ganska fritt taga hänsyn till de lokala förhållandena. Men nu skulle man på detta område gripa till sådana detaljbestämmelser, som att det skall vara minst 10 slöjdande gossar, för att statsbidrag skall utgå, att slöjden skall pågå hvarenda vecka o. s. v.

Jag undrar, om det kan vara lämpligt, att man lagstiftar beträffande dylika detaljer. Månne det icke vore rigtigare att här liksom

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

på andra områden låta skoldistrikten ordna saken med temligen stor frihet? Derest man införde den bestämmelsen, att skoldistrikten skulle lemna något litet bidrag äfven till slöjdlärarelönen, så tror jag detta skulle innebära tillräcklig garanti mot missbruk. Ty man kunde då vara förvissad om, att, i fall man satte församlingens bidrag t. ex. till 25 kr., då staten bidrager med 75 kronor, icke en enda församling skulle anordna undervisning i slöjd för t. ex. endast 4 gossar, emedan nämnda utgift skulle synas församlingen allt för stor.

Då således, såsom jag tillåtit mig påpeka, de här ifrågasatta bestämmelserna äro ganska otydliga, och då de helt visst äro egnade att vid tillämpningen skada slöjdundervisningen äfvensom att väcka missnöje såväl hos församlingarna som lärarne, så skulle jag för min del anse det vara lämpligast, att man nu icke brådskade med detta förslags antagande, utan toge sig en funderare under ytterligare ett år. Under det året finge naturligtvis de nuvarande bestämmelserna fortfarande gälla, och ehuru de tarfva ändring, kan jag icke se någon fara häri. Värre vore det, om man nu skulle antaga bestämmelser, som skulle visa sig högst menliga för slöjdundervisningen.

Inför ett enhälligt statsutskotts utlåtande skall jag emellertid icke göra något yrkande, men jag har ansett mig böra framhålla dessa af mig befarade olägenheter, på det att, då om ett eller annat år härefter från landsbygden komma motioner om ändringar i dessa bestämmelser, det då icke skall sägas, att man alldeles förbisett dessa olägenheter vid bestämmelsernas antagande.

I detta yttrande instämde Herrar *Fridtjuv Berg*, *Svensson* från Karlskrona, *Alsterlund*, *Nordin* i Hammerdal, *Johansson* i Berga, *Mallmin* och *Nordin* i Sättna.

Herr O. Jonsson i Hof: Det kan ju vara möjligt, att den siste talaren har haft fog för en del af sina anmärkningar rörande tydligheten i nu föreslagna bestämmelse och äfven i fråga om utgångspunkten för samma bestämmelse. Men det tror jag väl ändå står fast som ett faktum, att dessa bestämmelser äro mycket tydligare än de nu gällande, och att således ur den synpunkten det föreliggande förslaget innebär en bestämd förbättring.

Man har icke tänkt, att icke skoldistrikten sjelfva skulle i någon mån bidraga till aflöningen åt slöjdlärarne och deltaga i kostnaderna för slöjdundervisningen i öfrigt. Åtminstone har det i allmänhet praktiserats så, att skoldistrikten äfven fått släppa till en del af den erforderliga aflöningen utom alla öfriga kostnader. Men det kan ju hända, att, sedan de nu föreslagna bestämmelserna någon tid tillämpats, det kan befinnas nödigt att vid bestämmelserna foga ett sådant vilkor, att skoldistrikten äfven skola lemna bidrag, i fall statsbidrag skall erhållas.

Men i fråga om utgångspunkten, om ett anslag skall erhållas

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

eller ej, hvilket här är fixeradt till ett minimiantal af gossar och af talaren på stockholmsbänken förordadt att i stället bestämmas efter antalet lärare, så undrar jag ändå, om icke propositionen med sin grundsats kan vara lika rigtig som den nämnde talarens förslag med dess grundsats, att man icke skall se till, om den, till hvilken man beviljar statsanslag, undervisar endast 1 eller 2 pojkar, utan endast hålla sig till läraren. Sjelfva hufvudsaken är väl ändå, att det bidrag staten lemnar, länder till så stor nytta som möjligt, och nyttan af anslaget är väl icke beroende på om man har en eller flere lärare, utan fastmer på att så och så många gossar få undervisning i slöjd. Det är detta, som varit för Kongl. Maj:t bestämmande, och jag tycker, att det är mera rigtigt än helt och hållet kasta öfver bord hänsynen till lärjungarnes antal.

Att det kan finnas församlingar med så ringa antal gossar i den ålder, att de böra deltaga i slöjdundervisningen, att de helt och hållet skola blifva i saknad af statsbidrag, är ju möjligt. Men icke tror jag, att man kan leda sig till den slutsatsen på grund af uppgifterna i denna proposition. Vi finna der visserligen, att det är en grupp af skolor, der antalet i slöjdundervisningen deltagande gossar vexlat mellan 1 och 9, men detta är ju fullt förklarligt, ty så länge det icke haft någon betydelse för erhållande af statsanslag, om det varit blott 1 eller 2 gossar, som deltagit i undervisningen, så hafva heller icke kommunerna och gossarnes föräldrar så starkt intresse af att gossarne deltaga i slöjdundervisningen, som måste framträda, när det blir ett minimum, som skall vara grundläggande för statsbidraget. Då tror jag, att det på ytterst få ställen, om ens på något enda, bör möta svårigheter att bringa upp antalet till 10, och i värsta fall kan man ju fylla ut klassen genom att taga gossar i något yngre ålder än ur de två klasser, som eljest bruka deltaga i denna undervisning.

Hvad beträffar den af herr Hammarskjöld föreslagna ändringen, så tror jag knappast, att man kan antaga detta förslag. Ty den kongl. propositionen läser fast statsbidraget vid 4 timmars undervisning i veckan under den för folkskolan bestämda årliga lästiden, men herr Hammarskjölds förslag gör lästiden alldeles fri, i det att det endast bestämmer, att det skall vara 4 gånger så många timmar, som det är läseveckor i skolan. Men det är icke sagdt, att antalet veckor är 20 eller 32, utan det kan vara 10 eller något annat mindre antal, och då blir det icke rättvisa i fördelningen af statsanslaget, om man vid läsning så kort tid skall erhålla lika mycket som vid läsning 8 månader.

Jag tror för min del, att man utan några betänkligheter bör kunna antaga förslaget, såsom en bestämd och gifven förbättring af nu gällande bestämmelser, och att det sedan må vara framtiden förbehållet, att, om man finner, att någon förändring i den ena eller andra rigtningen bör vidtagas, man då gör de ändringar, som kunna finnas behöfliga.

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

För närvarande tror jag dock, att man bör kunna vara tillfredsställd med förslaget, och jag yrkar derför bifall till detsamma.

Herr *Petersson* i Runtorp instämde häruti.

Herr Elowson: Utaf den debatt, som här egt rum, synes det mig vara temligen tydligt, att den kongl. propositionen i denna fråga går en gyllene medelväg. Då jag såg detta statsutskottsutlåtande och fann, att det icke var någon enda reservant, hade jag anledning att antaga, att det icke skulle uppstå någon debatt om ifrågavarande utlåtande. Emellertid har nu en sådan börjat, och jag anhåller att helt oförberedd få försvara den kongl. propositionen.

Den förste talaren utgick derifrån, att det skulle, såsom herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet framhållit i det af honom till statsrådsprotokollet afgifna yttrande, vara i sin ordning, att man icke beviljade statsunderstöd till slöjdundervisningen i en skola, om det vore ett allt för litet antal elever, som deltogo i den samma. Jag instämmer med honom deruti. Men från annat håll har det sagts, att det vore otillbörligt, om ej äfven de kommuner, der blott ett litet antal lärjungar deltogo i undervisningen, också skulle få statsanslag. Det sades äfven — jag skall redan nu komma in derpå — att kommunerna borde bidraga. Ja, detta är också meningen, och då det talas om *understöd* åt kommunerna, så är naturligtvis förutsättningen den, att kommunerna sjelfva skola lemna något. Tydligt är äfven, att, då slöjdundervisning icke kan anordnas för blott 75 kr., utan det går till vida mera, kommunerna få betala åtskilligt.

Den förste talaren menade vidare, att den siffra, som den kongl. propositionen angifver såsom minimum för en slöjdafdelning på de ställen, der flere sådana äro inrättade, eller 15, skulle vara för låg; en annan talare antydde, att den skulle vara för hög. Den förste talaren åberopade ett uttalande i den kongl. propositionen, att man kunde tillfredsställande undervisa 25 gossar tillsammans, och ifrågasatte derför att höja det nämnda minimitalet. Jag vill fästa uppmärksamheten på, hvad afsigten är med detta antal af 15. Meningen är, att om det är slöjdande gossar till ett antal af 10—29, så räknas de som *en* slöjdgrupp. Man får icke fördela dem, förrän de uppnått antalet 2 × 15. Skulle man åter bestämma minimitalet till 25, då skulle det kunna hända, att en lärare finge undervisa ända till 49 gossar, och detta är för mycket. Således tror jag, att siffran 15 är lyckligt och väl funnen.

Den andre talaren i ordningen gjorde anmärkning mot den bestämmelsen, att undervisningen i slöjd skulle vara anordnad 4 timmar i veckan under läseterminernas lopp, och ville hafva det ändradt till 4 gånger så många timmar som läseveckorna. Ja, mine herrar, skulle detta förslag vinna kammarens bifall, så synes det mig vara så godt att med ens taga bort understödet till slöjdundervisningen.

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

Ty genom en sådan anordning skulle helt visst det ändamål, som man afser med slöjdundervisningen, förfelas. Andamålet med slöjden är, att den skall omvexla med läsningen. Den skall vara af pedagogisk art. Det är icke meningen att utbilda lärjungarne till handtverkare i den eller den branchen och inrätta det så, att man först läser med dem några veckor och sedan låter dem slöjda några veckor, utan slöjd och läsning skola omvexla med hvarandra. Får det icke ske på det sättet, så är den pedagogiska slöjden af ingen betydelse, och då kan anslaget gerna undvaras.

Jag ber äfven att få fästa kammarens uppmärksamhet på att, såsom det nu är ställdt, hafva kommunerna i sin hand att ordna skolundervisningen på ett sätt, som kan vara gynsamt för dem i ekonomiskt afseende, men som kanske icke är det i pedagogiskt hänseende. Den tredje talaren fäste uppmärksamheten vid, att om det i ett skoldistrikt är 135 slöjdande gossar, så skulle de enligt den föreslagna bestämmelsen indelas i 9 grupper med 15 gossar i hvarje. Ja, det är rigtigt, och jag tror, att det är fullkomligt i sin ordning, att så skall ske, men huru kunna de indelas efter nuvarande bestämmelser? Jo, mine herrar, skolrådet har befogenhet att indela dem i 27 grupper med 5 i hvarje grupp och kan begära att få 27 × 75 kronor i statsunderstöd och får det också, om det är så anordnadt, att alla formaliteter äro uppfylda. — Antag, att det är en skola, som består af 4 årsklasser och 4 lärare. Om vederbörande då hafva det ordnadt på det sätt, att hvar och en lärare undervisar olika årsklasser och att man sålunda får 4 parallelafdelningar, så blir det fyra skolor, och då får man 4 × 75 kr. i anslag, och Konungens befallningshafvande utanordnar detta belopp. Om det deremot är ordnadt på det sättet, att nämnda skola är indelad efter årsklasserna och att slöjdundervisning meddelas i högsta klassen af en lärare, som företrädesvis är skicklig att meddela undervisning i slöjd, så får församlingen ett bidrag af blott 1 × 75 kr. Således hafva skolråden möjlighet att få bidrag till nästan huru många grupper de behaga. Det synes mig derför vara en ganska god medelväg, som Kongl. Maj:t i sitt föreliggande förslag framlagt.

Jag ber äfven att få fästa uppmärksamheten vid den bestämmelse, som ingår i utskottets förslag, att undervisningen i slöjd skall vara på ett ändamålsenligt sätt ordnad. Om således inspektören finner, att det ej förhåller sig på detta sätt, om skolrådet har vidtagit några anordningar för att komma åt penningarne, men icke på nöjaktigt sätt tillgodoser undervisningen, så kan jag icke föreställa mig annat, än att han lemnar uppgift derom i sitt intyg, så att församlingen icke får det ifrågavarande understödet.

Jag kan för min del icke finna annat, än att statsutskottet har haft mycket goda skäl för att reservationslöst tillstyrka den kongl. propositionen, och jag anhåller, herr talman, att kammaren måtte bifalla densamma.

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

Herr Johansson i Strömsberg: Jag skall taga mig friheten att yrka afslag på utskottets hemställan. Jag gör detta, emedan jag tror, att man genom antagande af utskottets förslag skulle strypa eller förqväfva en hel del slöjdskolor på landet. Det är nemligen nästan alldeles omöjligt för oss att så anordna slöjdskolorna, som den näst föregående talaren antydde. Jag tror också, att, om endast slöjdundervisning meddelas så många timmar, som i betänkandet säges, det kan vara likgiltigt, huruvida denna undervisning sker i en följd eller gemensamt med skolundervisningen. Lämpligast hade det derför enligt mitt förmenande varit, om utskottet föreslagit, att äfven de församlingar, som anordna slöjdundervisning i en följd, skulle komma i åtnjutande af ifrågavarande anslag. Nu kan detta icke ske, om utskottets förslag bifalles, och derför yrkar jag, som sagdt, afslag på utskottets hemställan.

Herr Hammarlund: Den talare, som nyss stod här framför mig, ansåg, att den föreliggande kongl. propositionen vore en gyllene medelväg. Jag kan icke derutinnan instämma med honom. De nuvarande bestämmelserna gå för långt åt ett håll, så att de lemna församlingarna måhända allt för stor frihet, men deremot äro de nu föreslagna bestämmelserna allt för detaljerade och ingripa allt för starkt i församlingarnas sjelfbestämmelserätt i afseende å undervisningens ordnande med hänsyn till lokala förhållanden. Jag tror, att man mellan dessa tvenne ytterligheter, den nuvarande och den föreslagna, bort kunna finna en »gyllene medelväg», och jag har tillåtit mig anvisa ett sätt, hvarpå detta skulle kunna vinnas.

Talaren, som försvarade statsutskottets förslag, fann det vara rigtigt att utgå från lärjungeantalet vid bestämmande af statsbidraget. Jag ber då att få ytterligare fästa uppmärksamheten derpå, att detta är en fullkomligt ny princip, som alls icke tillämpats på något annat af folkskolans områden, och jag tror äfven, att denna princip skall i tillämpningen blifva mycket svår att upprätthålla.

Samme ärade talare menade, att det skulle vara ytterst få ställen, der man icke skulle kunna uppbringa lärjungeantalet till 10, man kunde, tillade han, om så behöfdes, taga lärjungar från andra åldersgrupper än de som eljest deltaga i slöjdundervisningen. Men om i ett skoldistrikt hela antalet gossar i skolåldern icke uppgår till 10, så är det ju omöjligt att uppnå detta antal, ty man kan väl icke taga 4- eller 5-års gossar och insätta dem i slöjdskolan.

Om man vidtager den förändringen, att skoldistriktet skall på något sätt bidraga till slöjdlärarelönen, tror jag, att man får den tillräckliga hållhake, som behöfves, och då kan man lemna församlingarna ganska stor frihet, ty det är icke att befara, att de skulle missbruka den.

Det framhölls nyss, att om vi icke antaga detta förslag, blir det ganska vanskligt, ty då skulle man t. ex. af de 135 gossar, för hvilka,

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

såsom jag i mitt förra anförande nämnde, man kunde få 9 statsbidrag à 75 kr. enligt nu föreslagna bestämmelser, kunna anordna 27 slöjdgrupper med fem gossar i hvarje och på detta sätt få 27 statsbidrag à 75 kronor, och talaren tillade, att detta skulle äfven skoldistriktet få, om man blott iakttoge alla formaliteter. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten derpå, att det visserligen i fjol gick för sig för Kalmar stad att på detta sätt få 12 statsbidrag för 12 slöjdgrupper, som undervisades af 7 lärare, men sedermera hafva andra städer försökt att göra på samma sätt, men fått afslag. Jag har här i min hand två Kongl. Maj:ts utslag, af hvilka framgår, att det icke hjelpt att man, såsom t. ex. i Karlskrona, anordnat tre slöjdgrupper och begärt tre statsbidrag eller såsom i Lund anordnat 5 slöjdgrupper och begärt fem statsbidrag. Kongl. Maj:t svarade, att det är endast *en* skola, och hvardera staden fick derför blott *ett* statsbidrag.

Jag anser sålunda, att det icke är så farligt, om vi afslå denna proposition och till nästa år afvakta ett nytt förslag, som bättre än det föreliggande tillgodoser både statens och den pedagogiska slöjdundervisningens intressen.

Då jag, sedan jag sist hade ordet, erfarit, att de farhågor, som jag förut uttalat, beaktats och att mina åsigter i detta afseende vunnit understöd från skilda håll, skall jag nu, herr talman, tillåta mig att yrka rent afslag på såväl statsutskotets hemställan som Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Lasse Jönsson: Om Riksdagen afslår Kongl. Maj:ts proposition eller utskottets förslag, komma ju de oegentligheter att qvarstå, som den siste talaren påpekade. Kongl. Maj:t har visserligen redan sökt att genom meddelade utslag afhjelpa oegentligheterna, men om vi nu vägra att godkänna det förslag Kongl. Maj:t i detta afseende framlagt, såsom Kongl Maj:t här begärt, så komma vi åter in i det gamla oefterrättlighetstillståndet.

Hvad beträffar det här framstälda yrkandet, att församlingarna skulle ega rätt att få statsbidrag, äfven om anlalet slöjdande gossar vore så litet som helst, så synes det mig vara alldeles för mycket begärdt. Någon gräns bör väl finnas, ty anslaget är väl icke afsedt endast för läraren, utan staten har gifvit anslaget för den nytta slöjdundervisningen medför. Jag kan för öfrigt icke tro, att något skoldistrikt finnes, der antalet lärjungar, som kunna deltaga i slöjdundervisningen, icke uppgår till minst 10, hvilket fordras för att komma i åtnjutande af anslaget. Skälet, hvarför förslaget borde afslås, var den fara, som, enligt talaren på stockholmsbänken, skulle ligga uti att frångå den pedagogiska undervisningen, och att icke låta ensamt den vara allrådande. Han fruktade också, att undervisningen skulle komma att meddelas af handtverkare, och att slöjdundervisningen derigenom skulle utsättas för en allvarsam fara, och dess anseende, eller rent af verldsrykte som den vunnit, komma att neddragas. För min del kan

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

jag dock icke se någon fara deri, ty är det så, att någon församling skulle uppdraga åt en person, som icke är skollärare, att meddela undervisning i slöjd, så är det väl klart, att man väljer en sådan, som kan undervisa. Och jag tror, att en skicklig och duglig handtverkare, som skall förtjena sitt bröd med yrket, har lärt sig att sköta undervisningen vida bättre än dessa pedagogiska undervisare, som kanske aldrig gjort något ordentligt handtverksarbete, utan endast deltagit i den finare undervisningen under några få månader. Man kan rent af förvåna sig, huru små framsteg gossarne göra under deras ledning. Visserligen prunka de i examen med prydliga utställningar och vackra utskärningar, men ser man på hvilken tid, de hafva gjort dem, så skall man förvåna sig deröfver. De komma hem den ena dagen efter den andra med ett profstycke och säga, att de skola fortsätta på det en annan dag. Frågar man dem då, om de icke hafva det färdigt, så svara de: nej, vi måste skrapa på det litet till. Och på det sättet fortgår det den ena slöjddagen efter den andra.

Är det någonting att tala om eller frukta för, att det komme att bli bättre ordning i undervisningen. Jag har tvärtom den tron, att det skulle bli en betydlig uppryckning, om man lade undervisgen i händerna på folk, som veta, att det skall gå undan, och hade större handtverksskicklighet än pedagogerna.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Petterson i Hasselstad: Jag begärde ordet med anledning af herr Hammarlunds yttrande, att församlingarna borde bidraga något till slöjdskolorna. Härpå vill jag svara, att jag tror, att församlingarna få bidraga ganska mycket till slöjdundervisningen vid sina folkskolor. Åtminstone är det så förhållandet i den kommun jag tillhör. Vi hafva der flere slöjdskolor, och för att underhålla dessa, skaffa lokal och materialier af alla slag, åtgå icke obetydliga belopp. Detta få vi äfven taga i betraktande och icke fästa oss uteslutande vid aflöningen åt lärarne.

Vidare har herr Elowson sagt, att det understöd, staten lemnar, skall vara ett bidrag åt församlingarna för aflönandet af lärarne, men skulle församlingarna nödgas bidraga vidare till slöjdskolorna än hvad de göra genom de bidrag, som de måste utgöra för dessa lokaler och slöjdmaterialier, så fruktar jag, att dermed vore gifvet ett sådant hugg åt slöjdskolorna, att församlingarna komme att draga sig för att inrätta några sådana, och det tror jag icke vore lyckligt.

Det var blott detta jag ville anmärka. Jag skall för öfrigt be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Alsterlund: Herr talman! Jag har egentligen begärt ordet för att bemöta ett yttrande af herr Lasse Jönsson. Han sade, att det var rent ynkligt att finna, huru barnen i skolan prala med en del utskärningar o. d., och han förmenade, att det vore mycket bättre, om undervis-

Ang. ändring i vilkoren för erhållande af understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar. (Forts.)

ningen leddes af skickliga snickare, eller handtverkare. Deruti har han dock orätt. Detta yttrande visar, att han icke fattat betydelsen af den slöjd, som man infört i våra folkskolor och som väckt så mycken och berättigad uppmärksamhet både inom och utom landet. Slöjden i skolan är ett uppfostringsmedel. Det är icke meningen, att barnen der skola blifva snickare eller utbildas till yrkesidkare, utan meningen med slöjden är att gifva det unga barnet den första ledningen i användandet af de mera enkla verktygen och att uppöfva barnets öga, hand och smaksinne, och så har äfven slöjdundervisningen i våra skolor bedrifvits. Efter den erfarenhet jag har från den ort jag tillhör, vågar jag påstå, att de pedagogiskt utbildade skollärarne äro mycket bättre och mycket skickligare undervisare i skolslöjden än snickare och andra yrkesmän. Det var endast detta jag ville säga.

Herr Olsson i Mårdäng: På samma gång som jag erkänner, att de nuvarande bestämmelserna rörande detta ämne icke äro tillfyllestgörande, kan jag icke undgå att tillkännagifva, att jag icke heller är tillfredsställd af det framlagda förslaget, utan kommer att med min röst bidraga till dess fall, och jag gör detta på de skäl, som redan äro anförda af dem, som yrkat afslag.

Jag skall äfven tillåta mig fästa uppmärksamheten vid en sak, som blifvit framhållen af flere talare, och det är, att man må se till, då staten lemnar bidrag till slöjdundervisningen, att så många som möjligt komma i åtnjutande af densamma, och att den blifver till största möjliga nytta. Detta vill jag icke bestrida, men jag är rädd för att man skall råka ut för farliga konseqvenser, om man skulle draga ut dem. Ty detsamma kan enligt mitt förmenande sägas äfven om den egentliga folkskolan, och konseqvensen skulle sålunda blifva den, att om det finnes en folkskola, der icke antalet barn är 10, der sålunda samma förhållande inträffar, att man icke får den största möjliga nytta deraf, anslaget till denna folkskola bör indragas. Något sådant kan jag för min del icke godkänna.

För att afhjelpa det omnämnda missförhållandet hade det ju gått an att bestämma ett mindre statsbidrag för skolor med mindre lärjungeantal än 10, men då så ej är fallet, kommer jag att rösta för afslag å utskottets hemställan och yrkar således äfven detta.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner: 1:o) på bifall till utskottets hemställan; 2:o) på bifall till det af herr Hammarskjöld framstälda förslag; 3:o) på afslag å utskottets hemställan. Herr talmannen fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering emellertid begärdes, upptog herr talmannen, för bestämmande af kontrapropositionen, å nyo de båda återstående yrkandena, af hvilka det, som afsåg bifall till herr Hammarskjölds förslag, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl i

fråga om kontrapropositionen äskades votering. I anledning häraf blef nu först uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i hufvudvoteringen antager bifall till herr Hammarskjölds under öfverläggningen framstälda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit afslag å statsutskottets i utlåtandet n:o 52 gjorda hemställan.

I denna första votering röstade 62 ledamöter ja men 122 nej, och erhöll i följd häraf propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i utlåtandet n:o 52, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit nämnda hemställan.

Hufvudvoteringen utföll med 94 ja mot 89 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 8.

Slutligen föredrogs och bifölls statsutskottets memorial n:o 55, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts proposition angående förskjutande af den väguppskattningsnämnderna tillkommande ersättning m. m.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *M. Andersson* i Löfhult från och med denna dag till riksdagens slut; samt

Herr *John Olsson* under morgondagen.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets memorial:

n:o 23, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om bevillningsutskottets hemställan i dess memorial n:o 14 rörande Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning; och

n:o 24, i fråga om ändrad lydelse af § 28 i gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst; samt

sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial:

n:o 8, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om sammansatta bevillnings- och lagutskottets hemställan i dess memorial n:o 5 rörande vissa delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning; och,

n:o 9, angående arfvode åt sekreteraren hos sammansatta bevillnings- och lagutskottet.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 11.

Justerades det i kammarens sammanträde den 24 nästlidne april förda protokoll.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,18 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.